

THE USE OF THE MARIA PRIMACHENKO'S STYLES IN THE CREATIVITY OF CONTEMPORARY ARTISTS

ВИКОРИСТАННЯ СТИЛІСТИКИ МАРІЇ ПРИМАЧЕНКО У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ ХУДОЖНИКІВ

Kaleniuk O. M. **Каленюк О. М.**

*Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor
at the Department of Fine Arts,
Head of the Department of Fine Arts
Lesya Ukrainka Volyn
National University
Lutsk, Ukraine*

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого
мистецтва,
завідувач кафедри образотворчого
мистецтва
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Унікальні твори майстрів, маючи у своїй основі риси національної орнаментики та знаковості – є джерелом української ментальності і їх наслідування у творах сучасних художників є важливим завданням у збереженні та популяризації мистецької української спадщини.

Народна українська художниця Марія Примаченко прославилася своєю неповторною стилістикою зооморфних декоративних зображень. Зооморфізм як прийом в образотворчому мистецтві полягає в передачі людських якостей тваринам або у перетворенні тваринного образу в образ людини.

Олюднюючи своїх персонажів, художниця змушувала глядачів шукати в них себе, прислухатися до своїх почуттів. Укрупнені форми небачених звірів, справжня злива кольорів у поєднанні з орнаментальною розробкою тулуба слугують створенню вражаючого за своєю емоційною силою образу. Вступає у дію магія справжнього мистецтва: звірі ніби ворухнуться, дихають, ростуть у нас на очах.

Роботи художниці відзначалися спрощеною трактовкою площинних рішень, яскравими кольорами та вираженою експресією. М. Примаченко, додаючи несподіваних характеристик своїм образам використовує декоративні елементи, які присутні у народному настінному розписі Полтавщини. Часто у своїй творчості Марії Примаченко подає зображення кінцівок, крил, рибних лусок та інших деталей живих істот як декоративні елементи.

Її звірі виразні та пластичні – великі зуби, широко розтулені щелепи, висолоплені язички, на кінці яких може бути жало у вигляді мініатюрної квіточки, хвости, де замість китички з'являється риб'яча морда, – художниця не боїться монстрів своєї уяви [1, с. 4].

Птахів вона створює казковими істотами, часто квіткоподібними, з крилами-вишиванками, химерних форм, небачених обрисів. Проте завжди звірі й птахи в Марії добрі, симпатичні, сонячні [1, с. 5].

Художниця вважає, що творчого акценту можуть дати дрібні деталі, вони будуть виглядати цілісними тільки в контексті загального образу. Різні техніки нанесення декоративних елементів надають її картинам особливого колориту та глибини.

Створюючи свої картини художниця опиралася на українську народну культуру. Вражає здатність самої художниці бачити глибше за перший план, дізнаватися та розуміти життя тварин зображаючи тваринний світ як єдиний зі світом людини, знайомим та незрозумілим водночас.

Українські художники дуже вразливі до творів Приймаченко у намаганні наслідувати її стилістику і передати у творах ту особливу енергетику, яка закладена у її образах. Наслідував стиль художниці її син, учень і творчий спадкоємець, не художник за освітою, Федір Примаченко. Він більш раціонально підходив до трактування образів, з меншою імпровізацією та ліричністю ніж його мати.

Олена Панчук з Хмельницького шила іграшки за мотивами образів з картин української народної художниці Марії Примаченко. Звірі, зображені у своєрідній авторській техніці «наївного мистецтва», перетворюються в м'які вироби. Оксана Цюпа з Києва, лялькарка, яка виконує брошки у формі звірів за мотивами образів Марії Примаченко, які розраховані на близьке споглядання виразних фактур та дрібних деталей. Також у творчості художника Івана Семесюка є сюжети та образи у стилі Марії Примаченко, які постають у недвозначних позах. Митець не приховує, що з певним скептицизмом відноситься до її химерних звірів. Дизайнерка Олена Пікуль (бренд 91LAB) кілька місяців тому презентувала колекцію трикотажу, присвячену творчості Марії Примаченко. Частина прибутку від продажу цієї капсульної колекції було передано на будівництво арт-резиденції та музейного комплексу художниці в її рідному селі Болотня.

Неодноразово, своєрідна творчість Марії Примаченко надихала студентів спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» Волинського національного університету імені Лесі Українки під час виконання кваліфікаційних та академічних робіт. Зокрема, було виконано ряд творів у техніці текстильного колажу, графіки та скульптури з сіна.

Ще 1937 року на Всесвітній виставці в Парижі її твори одержали золоту медаль, а згодом ними милувалися мільйони відвідувачів виставок у Києві й Москві, Монреалі і Лісабоні, Варшаві та Софії. Не можна не звернути увагу й на захоплені відгуки про художницю, які залишили найпомітніші представники вітчизняної творчої еліти – Галина Кальченко, Тетяна Яблонська, Павло Тичина, Микола Бажан, Сергій Параджанов [2, с. 11].

Однозначно, мова іде про стиль художниці, тобто сукупність характерних ознак властивих її творчості, які можна перенести на іншу художню структуру, зберігаючи ці ознаки. Сучасні художники використовуючи стилістику Марії Примаченко, надають особливу увагу деталям та орнаменту, переносять особливу кольорову гаму, лінійну пластику форм, контрастні поєднання, працюючи з різноманітними матеріалами та техніками, такими як кераміка, текстиль, метал та інші. Це дає можливість передати наступним поколінням красу народного мистецтва в її єдності з сучасністю.

Стилістика Марії Примаченко слугує оригінальним інтерпретаціям народної творчості та збагачує сучасний мистецький доробок. Відтворюючи її образи художники вносять у сучасне мистецтво дух української народної творчості і зберігають його світлий зразок на майбутнє.

Література:

1. Берlach O., Лесик-Бондарук O. O. Мистецька оригінальність і художньо-сміслова багатогранність дивовижних звірів Марії Примаченко як унікальне явище українського живопису та світового мистецтва. *Fine Art and Culture Studies*, Вип. 1, 2021. С. 3-9.

2. O. Попович. Феномен соціокультурної адаптації в національній духовній традиції. Вісник Житомирського державного університету. 2012. Вип. 64. С. 7-12.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-35>

UKRAINIAN SYMBOLS IN CARVINGS

УКРАЇНСЬКА СИМВОЛІКА У ВИТИНАНКАХ

Lisyutina E. G. Лісютіна Є. Г.

*1st year Master's Student at the Art
and Graphic Faculty
South Ukrainian Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
Odesa, Ukraine*

*студентка I курсу магістратури
художньо-графічного факультету
Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
м. Одеса, Україна*

Протягом останнього десятиліття в Україні зростає зацікавленість автентичними видами народного декоративно-прикладного мистецтва, зокрема витинанкою як доступним, привабливим і яскравим зразком народної творчості.